

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fl. — Községeknél, körjegyzőknél, tamitóknál 8 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Előfizetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szögig 4 kor., minden további szó 4 fl.

A Fmke köréből.

Ha azokat a mozzanatokat, melyek a F. M. K. E. körében időről-időre felmerülnek, figyelemmel kísérjük, az egyesület tevékenységéről érdekes kép tárul fel szemünk előtt.

A központi igazgató választmányának május hó 24-én tartott gyűlésén az elnök jelentést tett a tagok szaporodásáról és az egyesület pénzügyeinek alakulásáról és mind a két tekintetben kedvező eredményeket állapíthatott meg. A februárban tartott igazgató-választmányi gyűlés óta, tehát körülbelül három hónap lefolyása alatt 226 új tag iratkozott be az egyesületbe, melynek pénzügyei is, az elnöki jelentés szerint, lassan bár, de fokozatosan javulnak. A múlt év első negyedéhez képest emelkedett az értékpapírok és a takarekpénztári betétek összege, adományok címén pedig a f. év első négy hónapjában körülbelül 800 koronával több folyt be, mint az egész múlt esztendő alatt.

A tagok folytonos szaporodásának és az anyagi helyzet állandó javulásának eredményeképp joggal lehetne várni, hogy az egyesület egyre nagyobb körű és erőteljesebb tevékenységet fejtsen ki. De ennek épp az ellenkezője történik. Az

egyleti tevékenység úgy az intenzivitás, mint a külső kihatás szempontjából évről-évre gyengül.

Az egyesület nyitramegyei választmánya ez évi közgyűlésén ismét egy óvoda felett húzta meg a lélekharangot, elhatározván, hogy a nyitra-nováki óvodát megszünteti. Határozatát azzal indokolja, hogy az óvoda működése nincsen arányban a tizenhat év óta reáfordított anyagi áldozatokkal. A választmány ezen indoklásával szemben, mely egyúttal vád is a nováki óvoda vezetősége ellen, előttünk fekszik Nyitramegye tanfelügyelőjének elismerése, a ki az 1901-ik év tavaszán az óvodában észlelt eredmény felett a látogatási könyvben teljes megelégedésének adott kifejezést. Előttünk fekszenek továbbá a F. M. K. E. évkönyvei több évről, melyekben az óvoda működésének sikere kedvezően van feltüntetve. Így az 1900/901-ik évkönyvben azt olvassuk, hogy az óvodában a magyar nyelv eredményesen tanítatik, a gyermekek közül már sokan értik és beszélnek.

Jóllehet ezek a tények állanak szemben a választmány határozatával, mi ez alkalommal még sem akarunk vitatkozni a felett, hogy megokolt dolog-e a nováki óvoda megszüntetése, vagy sem, hanem csak felemlítjük azt az igen jellemző kö-

rülményt, hogy a választmány már kimondotta a megszüntetési határozatot, holott még teljességgel nincsen tisztában azzal, hogy a megszüntetett óvoda helyett, hol fog egy új óvót létesíteni, Nyitrán-e, Tormoson, vagy más községben? Tehát a választmány eddigelé nemcsak hogy nem biztosított az egyesületnek újabb működési tért a feladott kulturális állás helyébe, hanem még csak nem is tájékoztatta magát aziránt, hogy hol lehetne eredményesebben gyümölcsoztetni a nováki óvoda fentartására szükséges anyagi erőt.

Ilyen körülmények között a választmány eljárása azzal a látszattal bír, mintha más célja nem is volt volna csak az, hogy ismét egy óvodának a nyakát csavarja ki, mert az óvodák fentartása költséges dolog és bizonyos szempontokból — melyek azonban semminő rokonságban nincsenek a magyar kultúrával — nem olyan előnyös, mint például a könyvtárak állományának szaporítása, melyre az igazgató-választmány újabban ismét 3300 koronát szavazott meg, az ezen célra adományozott állami segélyből, melyet azonban a kormány óvodai célokra is készséggel átengedett volna.

S ugyanakkor, midőn az igazgató választmány háromezer koronát utalvá-

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

Madridban.

Kármelhegyi Boldogasszony napján (júl. 16.) reggel érkezünk Spanyolország fővárosába, Madridba. A városon kívül levő indóháztól a *Grand Hotel Peninsular* rozoga omnibuszain lónagyságú csengős öszvérek vittek bennünket, istentelen rossz kövezeten, a város szívébe. Mikor aztán a Calle Mayor sima aszfaltján minden zökkenés és rázás nélkül a legnagyobb könnyedséggel gördült tova az ócska jármű s kezdtük helyreigazítani megkínzott tagjainkat, megálltunk. Egy négyemeletes, de szájalmas külseje után ítélve, nem valami elsőrangú szálloda előtt voltunk.

A kapuban és a földszinti termekben az összes személyzet leskelődött ránk. Hol innen, hol onnan dugta elő bozontos fejét egyik is, másik is, csupa kíváncsiságból, miféle népség lehet az a magyar? A pincérek és bérszolgák mosolygó ábrázattal, a legmélyebb hajlongással és a legnagyobb udvariassággal fogadtak bennünket. Habár egyiknek sem volt szava hozzánk, tettükkel bebizonyították, hogy annyit leolvasnak az arcunkról, hogy nem üres zsebbel jövünk. Mert az a fő.

Annál többet beszélt azonban egy cingár, roppant fúrge emberke, — még magyarul is egy-két szót, — és ez nem volt más, mint a számunkra előre megfogadott... vezető, aki mindjárt az első uton arról lett nevezetes, hogy nem ő vezet minket, hanem a Baedeker és a térkép utmutatása szerint... mi őt. Tipikus vonásai, viselkedése, ugrádozása, főleg pedig a német szó kiejtése után azonnal tisztában voltunk, kihez van szerencsénk. Köszöntése után az volt az első kérdése:

Akarja-e a tisztelt társaság a mai bikaviadalt megnézni? —

— Hogyne! — kiáltánk leirhatatlan örömmel egyszerre valamennyien, — Spanyolország legnagyobb nevezetességét ne néznők meg? Hát hétköznap is van?

— Kérem a mai nap nem hétköznap. Jul. 16-a Spanyolországban ünnepnap. Ha a t. társaság meg akarja nézni a délutáni viadalt, jó lesz a jegyekről azonnal gondoskodni, mert délután már késő!

Miután poros külsőnk és tátongó ürességgel telt belsőkét rendbehoztuk, két tagból álló küldöttséget menesztettünk a vezető vezérlete alatt a jegykiadó hivatalba.

En is utánok ballagtam, de nem sokáig. Egy nagy népcsoport előtt elváltam tőlük.

Kiváncsiságból a nép közé furakodtam, hogy megtudjam, verekedés szerencsétlenség vagy haláleset történt-e ott? Egyik sem. Sokkal ártatlanabb dolog hozta össze a népet. A járda és a kocsiút szélén ugyanis egy különös, csupa műkedvelőkből álló zenekar ütötte fel tanyáját. Vakok, sánták, bénák, szóval nyomorékok zene-társulata tartott ott az Isten szabad ege alatt hangversenyt. Szájalmas külsejök és ütött-kopott hangszereik láttára — hegedű, fuvola, cello, gitarré, cimbalom és harmonium — füstbe ment minden reményem, hogy itt műélvezetben lesz részem. Nem csalódtam. Ilyen bandát még nem láttam, annál kevésbbé pedig hallottam. Hol találta egymásra? Ki volt a mesterök? Tanította-e őket valaki hangszert hangolni? Tanultak-e valaha csak egy darabot is? Tartottak-e csak egyszer is próbát? — nem süghatom meg, de kötve hiszem. Minden összhang nélküli játékuk azt a benyomást tette rám, hogy véletlenül akadtak egymásra, és közös sorsuk: a nyomorúság egyesíti őket. A rengeteg sok vak és nyomorék koldus, kik Madrid utcáit ellepik, többnyire valami hangszer kezelésével szórakoztatja és indítja könyörületre a járó-kelőket. Úgy látszik, ha úgy ketten-hárman találkoznak, összemérik fegyvereiket, és... húzzák... húzzák...

nyozgat a népkönyvtárak szaporítására, a nyitrai választmány felírni készül a miniszterhez, hogy vegye át a cabaji óvónó személyi illetményeinek a terhét; s ugyancsak ez a választmány felpanaszolja, hogy nem képes kibővíteni a hollícsi óvoda helyiségét, pedig itt a bővítés a gyermekek nagy száma miatt mulhatlanul szükséges lenne. Ugyanakkor, midőn az igazgató-választmány az egyesület vagyoni helyzetéhez képest pazar bőkezűséggel népkönyvtárakra költekezik, Trencsén és Liptó megyék választmányai segélyért folyamodnak a központhoz, s kapnak *előlegképen* 4—500 koronát, egyébként pedig pénzügyeik rendezésére utasítottatnak.

Ilyen viszonyok között nem csoda, ha némelyik választmánynak a munkakedve megernyed, mások pedig rendszeres munkaterv hiányában nem tudják, hogy mely tételre vigyék át a működésüket, vannak olyanok is, melyek önállóan, a központtól függetlenül alkotnak maguknak programot, és pedig okosat, célszerűt és igazán hazafiasat, például Arva és Zólyom vármegye választmányai, melyek nem bomlanak népkönyvtárak után, hanem magasabb látókörből nézik hivatásuk feladatait.

A központ mióta kiadta a jelszót, hogy az egyesület rázza le magáról az óvodákat és az iskolákat, bűbelődjék ezekkel az állam, cél, terv és eszme nélkül lézeng a vezetés vonalán, befolyását veszteni kezdi, az erejébe vetett hitet megingatja, nem irányít többé, nem buzdít, nem lelkesít.

És ha az egyesület vezetősége továbbra is a megkezdett irányban fog haladni, ha nem szabadul attól a rögeszmétől, hogy a magyar kultúrát népkönyvtárakkal, daloskőrökkel és ifjúsági egyletekkel lehet csak eredményesen szolgálni, míg az óvók és az iskolák egy kulturegyletre nézve kellenen terhet képeznek:

keservesen. Borzasztó hamis összevisszaság a játékok! Taktusról persze szó nincs. Hiába is verné akármelyikök, hiszen a legnagyobb része úgy sem látja. — S ha legalább hallásuk volna! De arra egyikök sem lehet valami nagyon kényes. Nem a hangszereket reszelik vagy verik ezek, hanem az ember dobhártyáját

Hallgatóságuk azért mindig van. Az ingyen-élő csöcselékek óraszám' is ott «élvez» körülöttük, hisz ingyenkoncert. Igaz, hogy olyan is az! De legalább elmondhatja, hogy térzenét hallgat.

Igy történt meg életemben először, hogy a térzene elől megszöktem.

Alig értem a harmadik ház elé, már egy új ének- és zenekedvelőnek az előadása vonta magára figyelmemet. Egy jóképű vak asszony gitarré kíséret mellett szólózott, kis leánya pedig tányérozott. Ámbár megessett a szívem rajta, de csengőnek semmiképp sem mondható hangja, hamis éneke és rossz kísérete mégis kihozott a flegmából, és rohantam előre... el valami tisztább légkörbe! Pedig... beh sokszor láttam és hallottam még aznap is szegényt!

Nemsokára a szép *Puerta del Sol*-térten voltam, ahol már igazi fővárosi életet találtam. Az elegáns világ sétateré és találkozó helye ez, azonkívül a belváros minden részébe induló villa-

akkor nem csak a vezetőség, hanem a mi ezerszer nagyobb baj lesz, maga az egyesület is elveszti népszerűségét és létjogosultságát is.

Mert bizony népkönyvtárakat, daloskőröket és ifjúsági egyesületeket a tanítók is létesíthetnek. Csupán ebből a célból egy költséges adminisztrációval bíró egyesületet fentartani, — nagy bohóság lenne. f.

Pártok versenye.

Nagy multtal bíró és fényes érdemeket szerzett pártot támasztott fel gróf Apponyi Albert, ő lobogtatja a zászlót. Programjának alapjellege a nemzeti irány, melyet diadalra akar vinni a magyar közjog minden intézményében és minden vonatkozásában. E mellett felkarolja a gazdasági kérdéseket az önálló vámtérület jelszava alatt.

A Bánffy által alapított új párttól csak lényegtelen eltérések választják el Apponyit. A nemzeti állam kiépítéseért küzdenek mind a ketten ugyanazon az elvi alapokon. Csak a népoktatás dolgában állanak különböző állásponton, Apponyi ebben konzervatív, megelégszik a nemzeti követelmények biztosításával, míg Bánffy radikális, s mint ilyen a népoktatás teljes államosítását hirdeti.

A közjogi alap közössége, melyre a két ellenzéki párt helyezkedett, úgyszintén programjuknak majdnem teljes azonossága, kizárja azt, hogy ez a két párt a parlamentben egymás ellen csatát vívjon. Legfeljebb a kormányval kerülhetnek szembe és a közjogi alapot támadó függetlenségi párttal, de egymás ellen nem fogják sora-kozni táborukat.

Annál hevesebb harc lesz Apponyi és Bánffy között a kerületekben, választások idején. Es bizonyos, hogy ebben a harcban Bánffyt két erős szövetséges társ fogja támogatni: a függetlenségi pártnak és ha a liberálisoknak nem lesz kilátásuk sikerre, oda csatlakoznak Bánffyhoz, mert így kívánja ezt a függetlenségiéknél a kálvinista, a liberálisoknál pedig a zsidó érdek.

Érdekes lesz megfigyelni, hogy az ország értelmiségének az a része, mely egyrésztől megfogta a függetlenségi párt meddőt és most már egészen elerőtlenedett politikáját, másrésztől undorodik a liberális rendszer önzésétől és szolgalelkűségétől, a nemzeti zászlót lobogtató két vezér közül, melyikhez fog csatlakozni, Apponyihoz-e,

mos kocsik kiinduló pontja. Nyüzsgő élet, zaj, lármá mindenféle. Ember ember hátán; kocsi kocsi ér. Szünet nélkül szól a villamosok csengője, hogy a sineket is ellepő sűrű emberáradat között baj nélkül utat vághasson magának.

A járdát mindenütt sétáló vagy álldogáló és cigarettázó caballérok foglalják el, de mihelyt valahonnan előbukkan egyike a szép mantillás hölgyeknek, azonnal a legnagyobb tisztességtudással és udvariassággal utat nyitnak neki. Az bátran lép el közöttük, mert semmiféle inzultustól vagy arcpirító megjegyzéstől nem kell tartania. Szépségük bámulatra ragadja az embert. Én csak azt szeretném tudni, miért akar egy igazán szép lány vagy asszony még szebb lenni, mint a milyen? Feszeni sem lehet tökéletesebb szépségeket, mint a milyenek Madridban oly sokan vannak és ők mégsem sajnálják a természetadta szép vonásokat mindenféle pamacs-csal «tökéletesíteni». Csupa szokásból teszi kivétel nélkül mindegyik, de oly művészettel, hogy csak igazi éles szem veszi észre.

A tömeg között hol itt, hol ott egy-egy borotvált képű, fiatal, szép, dália alak tünik fel feje búbján copfival; ezek a spanyol nép kedvencei, a bikaviadal küzdői, a torerók vagy toreadorok.

vagy Bánffyhoz? Bár a politikai alakulásokra nézve nehéz dolog a jóslás, ez esetben bizonyosak lehetünk benne, hogy Bánffynak több híve lesz, mint Apponyinak. Pedig Apponyi mellett egy egész életnek önfeláldozó munkássága szól, egy, a nemzeti ideálok szolgálatában verejtékkel megjárta pályának önzetlen küzdelmei beszélnek e tiszta lelkű és jellemű férfi igazsága mellett, míg Bánffy ellen vádat emel egész multja, súlyosan terhelő vallomást tesz ellene kormányzati működése, törekvéseinek öszinteségét illetőleg alapos gyanút támaszthat az emberekben jellemének sokszor tapasztalt kétszínűsége.

Ennek ellenére, vagy mondjuk helyesebben, éppen ezért Bánffy népszerűbb lesz, mint Apponyi. Romlott lelkű emberek a politikától egyebet nem várnak, mint egyéni hasznot. Manap Magyarországon az értelmiség legnagyobb része romlott, s így csak természetes, ha a politikát a legtöbb ember az egyéni érdek céljaira aknázza ki. Ámde ilyen célokra támogatást csak egy olyan politikai vezetőől lehet várni, a kit egyrésztől semmi dologban nem feszélyez a jelene, másrésztől mindenre képessé tesz a vakmerősége.

Ez a titka Bánffy fellépésének és eddigi sikereinek, és ugyanez fogja őt Apponyi fölé emelni.

A néppárt az új pártalakulások között nyugodtan fog haladni a maga útján. Ez a párt nem mutogatja a nemzeti követelmények csillogó vértjét, mert meg van róla győződve, hogy a nemzet állam teljes kiépítésének nagy munkája a közjog téren csak akkor lesz sikeresen keresztül vihető, ha már a nemzet *gazdaságilag* megerősödött. A nemzet zömét pedig a kisemberek alkotják, ezek vagyoni jólétét előmozdítani és emelni, megvédeni őket az uzsora és kapitalizmus támadásai ellen, megélhetésüket a haza földjén biztosítani, anyagi existenciájukat törvényes oltalommal körülbasztítani, s az így anyagilag emelt, vagyoni jólétben fejlesztett népet az értelmi és erkölcsi kultura terébe és a közjogi téren is az államfentartó nemzeti erő és önállóság egyenes irányában előbbre vinni: ez marad változatlanul a néppárt programja.

Meggyőződésünk, hogy ennél jobb program nincs és nem is lehet. Keresztény program ez, humánus, hazafias és nemzeti. A néppárt ezzel áll be a pártok versenyébe. Omikron.

A hus drágulása Nyitrán.

Általános panaszként végig sívít a városban, hogy az utóbbi időben hallatlanul felszökött a hus ára városunkban. A város intelligens husfogyasztó közönsége tehetetlenül áll a mészárosok

Előttem már nem ismeretlenek. Három-négy ilyen alak a szép Provencetól kezdve utitársunk volt. Először komédiásoknak néztük a copfos fiatalembereket, széleskarimájú kalapjukban, alulról szűk nadrágjukban, csak Spanyolországban tudtuk meg, kik legyének ők és mi a foglalkozásuk.

Az utcasarkokon nagy plakátok vannak felragasztva, tele nevekkal és bikákkal; hirdetik a délutáni bikaviadalt. A tér legfeltűnőbb helyeit pedig egy-egy szép espadának vagy toreadornak festett mellképe díszíti, ki, ha néhányan megállnak a kép előtt és csodálják erős izmait vagy dicsérik szép vonásait, *véletlenül*, éppen arra sétál, büszkén, magasan hordva fejét, hogy a báméskodók a valóságban is láthassák s megtudják, hogy a kép nem csal. Azonnal fölismeri mindenki s rajta felejtí szemét, mert valóban férfi szépség.

Nem csoda, ha irigykedve és sóvárogva tekint rá a közönség egy része.

A kirakatok tele vannak a bikaviadal egyes jeleneteivel, valamint a küzdők arcképeivel.

Roppant kelendőségnek örvendenek! Nincs degen, ki ezekből ne venne s széjjel ne küldözne világ minden tájára.

A legnagyobb és izlésesen berendezett ki-

kartelljével szemben, kik nem csak drága, de nagyrészt élvezhetetlen húst is szolgáltatnak a közönségnek. Horváth József törvényszéki bíró a legutóbbi városi közgyűlésen nyíltan kifejezést is adott a közönség elégtelenségének, hogy kisebb mérvben vásárló családok csak nagynehezen, vagy egyáltalában nem tudnak élvezhető húshoz jutni. S e miatt nagy a panasz, nagy az elégtelenség Rédeky Géza főkapitánynyal szemben, hogy a mészárosok visszaéléseit nem ellensúlyozza kellő erélylyel. Mi nem vádoljuk, mi csak kifejezői vagyunk a közhangulatnak, és reméljük, ha ez tudomására jut, hogy okkal, móddal igyekezni fog oda hatni, hogy a közönség jogos igényei kielégíttessenek. A főkapitány ur azzal védekezett, hogy a mészárosok visszaéléseit addig kellően ellensúlyozni nem lehet, míg az új közbúváhid kiépítve nincsen. — Mondott valamit, hogy valamit mondani lássék, de ha meg lesz az új közbúváhid, mért lesz akkor jobb a hús, azt nehéz megérteni.

Ide iktatjuk elrettentő példának a városi hatósághoz beterjesztett legújabb husárjegyzék hiteles másolatát, mely legalkalmasabb arra, hogy a nyitraiakból mihamarább igazi *vegetarianusokat* csináljon. Az árjegyzék a következő.

Marhahús: Egy kilogr. I. osztályú nyomatékkal 1 korona 20 fillér! Egy kilogr. II. osztályú nyomatékkal 1 kor. 20 fillér. Egy kilogr. III. osztályú nyomatékkal 1 kor. 04 fillér. Borjúhús: Egy kilogr. I. osztályú nyomatékkal 1 kor. 50 fillér, egy kilogr. II. osztályú nyomatékkal 1 kor. 40 fillér, egy kil. III. osztályú nyomatékkal 1 kor. 40 fillér. Birkahús: Egy kilogr. I. osztályú nyomatékkal 96 fillér! Egy kilogr. II. osztályú nyomatékkal 88 fillér, egy III. osztályú nyomatékkal 88 fillér. — Egy kilogr. I. osztályú marhahús nyomaték nélkül 1 kor. 60 fillér, egy kilogramm I. osztályú borjúhús vagy marhahús csont nélkül 2 kor. 20 fillér. — Nyitrán, 1904. június 1. *Goldberger Izidor*, mészáros-mester.

A városi képviselő-testületben most mozgalom keletkezett, melynek célja erélyes ellentárlást kifejezni a közönség lelkiismeretlen kizsákmányolásával szemben. A mozgalom élén egy agilis városi birtokos áll, ki Zombor városához fordult, honnan a következő választ kapta, melyet az illető uri ember eredetiben lapunk szerkesztőségének rendelkezésére bocsátott. A válasz így szól:

Tisztelettel van szerencsém értesíteni, hogy tény és való dolog az, hogy a városi tanács itten nálunk, megtalálta a helyes módot arra, miként kell a mészárosok mérhetetlen

tulkapásait ellensúlyozni, a mennyiben ők a marhahús árát minden elfogadható ok nélkül kartellszerűleg 70 krajcárra felemelték.

Dacára annak, hogy a polgármester ur az összes mészárosokat két ízben értekezletre hívta meg, a melyek alkalmával felhozott panaszait meghallgatva — minden kitelhető concessiókat óhajtott nekik adni, ők mindezt dőlyfösen visszautasították s a marhahús árának kartellszerű felemelése mellett továbbra is maradtak.

Ekkor határozta el a városi tanács, hogy keresni fog egy oly vállalkozót, ki olcsó és sokkal jobb minőségű húst fog adni, mint itteni mészárosaink. Ugyanis a fogyasztási adó bérlőség Neurer, Keppich és Bankovits cég vállalkozott arra, hogy csekély előnyök és kellő biztosíték mellett hajlandó két mészárszéket nyitni, a melyekben a *marhahúst 42, 44 és 48 krért*, a borjúhúst *56 és 64 krért* hajlandó kímélni, úgy, hogy a város neki ingyen helyiséget ad, vágatási díjat nem szed, s készletben lévő marháit istállóval látja el. — Viszont azonban igen helyesen, a városi tanács aláírási íveket bocsátott ki a város közönségének és a közhivataloknak, a melyben minden egyes aláíró kötelezte magát arra, hogy 2 hónapi időtartamra a város által nyitott mészárszékekből látja el házi szükségletét. Így aztán biztosított a vállalkozó is aziránt, hogy kellő fogyasztója lésson, mivel az illető kibocsátott íveket az 1000 megközelítő kötelező aláírás gyűlt össze.

A hús kímérés akadálytalanul folyik. A közönség jól és pontosan van kiszolgálva, mindazonáltal hatását még nem látjuk ezen intézkedésünknek a mészárosainknál, kik természetesen mind gazdag és keresztény emberek s az idő még sokkal rövidebb arra, hogy ők mint vagyonos emberek nagyobb anyagi kárt szenvedtek volna, mert a mészárszékek csupán mult hó 25-én nyíltak meg.

A midőn ezeket becses tudomására hozom, kiváló tisztelem kifejezése mellett maradok bármikor szolgálatára kész híve,

Székely Károly,
h. főszámvevő.

A mozgalom, ha a mészárosok lelketlensége tovább tart, kell, hogy eredményt szüljön. A városnak annyi husfogyasztó közönsége van, hogy ha azok összeállanak, szolidaritást vállalnak, maguk is kellő keresetet biztosítanak egy mészárosnak, a város pedig kellő méltányolásban fogja részesíteni azt a vállalkozót, aki a fogyasztók igényeit mérsékelt áron kielégíteni iparkodik.

De viszont a mozgalom vezetőitől megkívánjuk, hogy kellő erélylyel lássanak hozzá, és ne csupán ijesztésül mintegy vaktöltést bocsássák a mészárosokra, mert ezek egyszerűen kinevetik. Egy kartellt alakítani, megállapítani a mérsékelt husárakat, melyeknél a vállalkozó is nyerhet és a közönség is elfogadhatja. S az illető fogyasztók

írásban is kötelezik magukat, hogy ilyen árak mellett mindig — legalább míg Nyitrán maradnak — kötelezik magukat csak is a kijelölt vállalkozónál vásárolni.

Igy a közönség is meg lesz védve a kizsákmányolástól és a vállalkozó is biztosítva lesz a bukás ellen. Csakis komoly tömörülés esetén lehet remélni, hogy akad ember, a ki pénzt és fáradságot kockára tesz, hogy ő is boldoguljon, meg a fogyasztók. Mert arra seuki sem vállalkozik, hogy pusztán *Schreckschuss*-nak használják, hogy arra alkalmazzák, miszerint a husárakat versenyével leszállítsa, a közönség pedig ismert indolenciájával oda menjen, a hova neki tetszik, esetleg az előbbi vállalkozóhoz is, a ki csakhogy versenytársát legyőzze, egyideig olcsóbbra, lehetőleg a kiállítási áron alul is szabja meg a tételeket.

Jól emlékszünk néhány év előtt élénk verseny keletkezett Nyitrán két szódavíz-árusító között. A szódavíz ára palackonként addig 4 krajcár volt. A másik árusította 3 krajcárjával, mire ellenfele leszállította 2 krajcárra. A partner erre azzal felelt, hogy *egy krajcárért* vesztegette néhány hétig palackját nyilván a saját kárával. S mikor a másikat lehetetlenné tette, újra beállottak a régi árak, nem ugyan 4, de 3 krajcárjával.

Ilyen versenyre most is lehetne kilátás, a szervezők azonban kössék meg az aláírókat, hogy még akkor is a megbízottnál fognak vásárolni, ha a versenyzők egy időre bármily nevétséges csekély árakat szabva, saját kárával is árusítani. — Ez a kára t. i. csak látszólagos volna, mert mihelyt a konkurrenst tönkre tenné, azonnal visszamegy a régi díjszabáshoz és megfizeteti a fogyasztókkal előbb szenvedett kárát busásan.

Azért összetartást kívánunk, kartellt csak kartellel lehet csak megtörni. Ne hagyjunk magunkat eltántoritani pillanatnyi előnyök által, mely előnyöket a saját zsebünkől leszünk kénytelenek később busásan megfizetni.

Ujdonságok.

Egyházi hírek. Psenkó József varmegyénk szülötte Bartra plébánosnak nevezetett ki. — Rákóczy József Üzbéghre helyettes plébánosnak küldetett.

Személyi hírek. *Sándor Géza* kir. törvényszéki elnök kir. járásbíróságok megvizsgálására távozott. Távolléte alatt őt *Horváth József*, a polgári felebbezési tanács elnöke helyettesíti. — *Mazóly Antal*, kir. táblai bíró a kiváló büntető tanácselnök, e hó 14-én hat heti szabadságra ment, szabadságának nagyobb részét nem Nyitrán fogja tölteni.

rákat előtt én is megállok és gyönyörködöm a szép képekben. Több járó-kelő követi példámat. Egy ideig együtt nézzük, azután ők betérnek a kapun és eltűnnek a lépcsőn. Ugyanarra megy utas és nem utas, elegáns és nem elegáns publikum.

— Ezek nem lehetnek valamennyien e ház lakói, — gondoltam magamban s én is felballagtam a lépcsőn.

Az első emeleten bekukkanok egy nyitott ajtón. Nagy egymásba nyíló termeket látok jobbról is, balról is. Én is betértem. A képes levelező-lapok legelső madridi árúházában voltam. Valóságos muzeum ez. Száz meg száz üvegszekrényben, állványban gyönyörűbbnél gyönyörűbb képes-lapok vannak közszemlére kitéve.

Belépésemkor az »Adj Isten!«-re egy lélek sem válaszolt. Felém se nézett egy sem. Ha nálunk bemegy egy nagyobb üzletbe, hárman, négyen is eléd rohannak, mely hajlongások és gesztikulációk közt kiejtett »Á szolgálja!«-jal, s agyonkinoznak kérdéseikkel: Mit tetszik parancsolni? Mivel szolgálhatok? stb. Itt nem fogadott senki, nem kérdezte senki, mi járatban vagyok, vagy miben lehetnek szolgálatomra. Én se hederítettem rájuk, hanem körsétát tettem és szemügyre vettem mindent. Itt-ott meg is álltam, akol

érdemes volt. Ekkor láttam, hogy míg az ember valamihez nem nyúl senki sem törődik vele, de mihelyt kezébe vesz egy képes-lapot, azonnal ott terem egy segéd, s mint minden kereskedő, ő is csak dicsérni tudja portékáit. Alkúnak nincs helye, szabott ára van mindennek.

Csakhamar ismét e néptömeg közt voltam és befordultam egy-két utcába, hátha hamarosan ott is látok valami újat.

Amint ott a szép négy-ötemeletes házakat vizsgáltam, feltűnt, hogy erkélyes ablakjaik egy-egy rostélyára palmaág van ráfonva. Ennek oka után tudakozódva, megtudtam, hogy ezek a virágvasárnapján megszentelt palmaágak, s amely ház ilyenekkel van feldisítve, azt kerüli az elemi csapás.

Különös látványt nyujtanak a teherkocsik. Valamennyi kétkerekű nagy kordé. Ezeket vagy két egymás mellé járomba fogott ökör húzza, vagy 3—6 öszvér, csakhogy nem egymás mellé vannak befogva, hanem egymás mögött haladnak kellő komolysággal, legelől pedig vezet a menetet, mint legokosabb... egy kis csacsi, hogy baj ne essék. Ezen kordék kerekei oly nagyok, hogy átmérőjük legalább is három méter.

De... hazatérek már, mert még elsodor-

nak valamerre, akkor azután kereshetem honfi társaimat!

Irigység tárgya valék, mikor madridi élményeim a szállodában búsuló magyaroknak előadtam. Szinte felvillanyoztam a fáradt kedélyeket a Puerta del Sol-téren látottak elmesélésével, különösen, hogy én a mai bikaviadal küzdői közül néhányval már találkoztam.

Hol, merre vannak? Szépek-e? Fialatok? stb. — ostromoltak folytonos kérdésekkel társaságunk hölgytagjai.

Ekkor megérkezett a kiküldött bizottság a jegyekkel, 9 peseta 50 ct. volt egy jegy az árnyékos oldalon, legalul az első sorban.

— Bárcsak már 16 óra (d. u. 4) volna, hogy mehetnénk! — kiáltának egyesek.

— No csak ne legyen még, mert éhesen meghalni se szeretnék! — jegyzé meg kedélyes társunk.

Nem érdekelt azokat késő délutánig semmi, csak a bikaviadal. Testileg ugyan velünk tartottak mindenfelé, de eszük a cirkuszban szórakozott. Szép ábrándképeiket nem romboltuk széjjel, tudtuk jól, hogy majd ledönti őket néhány óra múlva a valóság.

Richter M. István.

Esküvő. Dr. Petrikovits Kálmán pozsonyi orsz. kórház orvosa, néhai Petrikovits Vince, nyitra-zsámbokréthi birtokos fia, oltárhoz vezette Pozsonyban Richter Gizella kisasszonyt, néhai Richter Jenő ügyvéd leányát. Tanuk gyanánt szerepeltek Láng Lajos, v. b. t. tanácsos, volt kereskedelmi miniszter és Blaskovits Gyula, a vőlegény nagybátyja Zsámbokréthről.

Vidéki hírek. Gr. Apponyi Lajos, magy. kir. udvarnagy ő excellenciája családjával nyári tartózkodásra Nagy-Apponyba érkezett. — Tóth Lajos, tapolcsányi főbíró négy heti kúrára Karlsbadba utazott.

Honvédségi hírek. Butykay Ádám honvéd ezredes ur, a ki a pozsonyi honvéd kerületi parancsnokságnál tábornoki helyre van beosztva, e minőségében f. hó 12., 13. és 14-én Farkas Zserém százados kíséretében megsejmelte a helybeli népfelkelő járásparancsnokságokat. — A budapesti honvéd felső tiszti tanfolyam 8 hallgatója utazásuk közben pénteken este városunkba érkezett s 10 napig itt és a környéken fognak gyakorlatozni, Guillaume százados vezetésével.

Halálozás. Baeskády Ágoston imelyi plébános, ki 30 éven át vármegyénkben működött, június 9-én elhunyt élte 65 évében. A megboldogult szül. Csuzón Komárommegyében 1839-ben. Pappá szenteltetése után előbb Galánthán, majd Zsigárdon káplánkodott mígnem 1869-ban pedig kisbábi lelkesítő főnyitrai plébános lett. Nemrég a Zoványi elhunyt által megüresedett imelyi plébániára helyeztetett át. A megboldogult szorgalmas vidéki levelezője volt a kath. irányú lapoknak. Beke poraira.

Nemes lelkek is akadnak a világon, hiába csüggeszt el néha néha ennek ellenkezője. A mai postával ajánlott levélben „Egy hívő” aláírásával száz korona értékűt lapunk szerkesztője címére azon célra, hogy az a nyitrai új törvényszéki palota előtt levő szobor megújítására fordítsák. A küldő teljesen ismeretlen előttünk, s még arra kér, hogy ne is kutassuk kicsoda, s ne is foglalkozzunk vele a nyilvánosság előtt. Jó, elhallgatjuk, honnan jött ez összeg, de tudomást mégis veszünk róla, hogy legalább az összeg megérkezését nyugtázzuk, s hogy készséggel járunk el a nemesszívű adományozó szándéka szerint. Az épületes példa mélyen meghatótt, hogy akadnak nemes szívek, kik nem áhítoznak az emberek dicsőítésére. Az incognitót azonban nem sikerült teljesen megőrizni, mert van Egy, aki előtt semmi sem ismeretlen, s ez a mindentudó Isten, aki bizonyára meg fogja jutalmazni az adományozót, és pedig annál dúsabban, minél kevésbé kívánczik az emberek elismerésére. Addig is szolgáljon neki előlegül az a boldogító édes tudat, amit érez szép tette felett!

Kanikula a nyitrai gimnáziumban. Pirchala főigazgató ur jóvoltából a naptártól eltérőleg már egy hónappal előbb ültött be a helybeli gimnáziumban a kanikula. — Az érettségért értjük, mely, hogy nem csekély hőfokot fejleszt a tanulóknál, azt felesleges bővebben magyaráznunk. Sajnos, a nagy hőségnek már is három áldozata van. E hó 17-én hirdették ki ugyanis az írásbelinek eredményét, mely szerint három tanuló egy évre visszautasított. Többen pedig szigorított kaptak a szóbelire, mely pénteken kezdődött s hihetőleg keddig fog elhúzódni. Kívánjuk az ifjaknak, hogy a szóbelin minden további elemi csapástól óva legyenek.

Vizsgarend. A nyitrai Szántó-féle nyilvános polgári fiú- és leányiskolánál az évről évre vizsgálatok következő sorrendben lesznek megtartva: Június 20-án d.-e. I. fiú oszt., d.-u. II. fiú oszt.; 21-én d.-e. I. leány oszt.; d.-u. II. leány oszt.; 22-én d.-e. III. fiú oszt., d.-u. IV. fiú oszt., 23-án d.-e. III. leányoszt., d.-u. IV. leány oszt. Delelőtt a vizsgálatok 9 órakor, délután 3 órakor kezdődnek. A vizsgálat tartama alatt a rajz és kézimunka-kiállítás megtekinthető. Szülők és iskolabarátok szívesen láttatnak.

A nyitrai íz. népiskolánál: Június 22-én d. e. fél 9 órakor I. fiú és fél 11 órakor I. nő leány oszt.; d.-u. 3 órakor III. leány; 23-án d.-e. 9 órakor II. fiú-, d.-u. 3 órakor II. leány oszt.; 25-én d.-u. 2 órakor IV., V., VI. fiú- hittani tárgyak, 26-án d. e. 9 ó. III. fiú, d. u. 3 ó. IV. leány, 27-én d.-e. 9 ó. IV. fiú, d.-u. 3 ó. V., VI. leány, 28-án d.-e. 9 órakor V., VI. fiú oszt.

Női kézimunka és rajzkiállítás. A nyitrai kath. felsőbb leányiskola f. hó 23-ától 27-éig női kézimunka és rajzkiállítást rendez, melyre az érdeklő közönség figyelmét ezennel felhívjuk. A kiállítás a felsőbb leányiskola épületének négy felső termében lesz rendezve. Az első két teremben a női kézimunkák, a 3. és 4-ben a rajzok és festmények lesznek kiállítva. Ismervén az évről-évre rohamosan emelkedő haladást a kath. felsőbb leányiskola kézi munka és rajzkiállításának dolgában, e gyűjtemény megtekintését különös figyelmébe ajánljuk az olvasó közönségnek.

Honvédség eskütétele. Mult vasárnap, f. hó 12-én delelőtt volt a május 9-én bevonult honvédujancok ünnepélyes eskütétele a sátorbátor előtti téren. — Az ezt megelőző szent misét, tekintettel arra, hogy a sz. Márton kápolna ez idő szerint nem nyújt teljes biztonságot, külön e célra felállított kápolna-sátorban tartotta Kubis Jeromos sz. ferenczrendi áldozár. — A csapatok két — magyar és tót — ujoncszázad és egy régi legénységéből alakult század a kápolnával szemben álltak fel. Ezen utóbbi század Albeker Mátyás százados parancsnoksága alatt adta a szt. mise alatt a szokásos három disztüzet. Ennek végeztével Kubis Jeromos ur a csapatok előtt magyar, majd tót szer beszédet tartott, melyeknek tárgyát az eskü szentsége képezte. — Ezután az ezred zászlaja a magyarokból alakult század elé vitetven, a legénység Pánczyk főhadnagy előmondása szerint az esküt letette. Ugyanez történt azután a tót ajku századnál is. Végül körülbelül 8—10 német ajku tette le Vill hadnagy előmondása szerint az esküt. A szép katonai ünnep befejezésül a csapatok díszmenetben vonultak el Lóskay Gábor ezredes dandárparancsnok ur előtt. Kubis Jeromos urat délben a tiszti étkezőben a tisztikar kedves vendégeül hívta meg.

Orosz-japán háború Nyitrán Erdemes bohózatnak voltunk tanúi a *Nyitrai kath. közművelődési egyesület* mult vasárnapi mulatságán a Szigetben. A programba felvett pontok között szerepelt az orosz-japán háború paródiája, mely este felé vette kezdetét. A szigeti hid felől vonultak a japánok, míg az oroszok egy igazi Rusz-nak vezénylete alatt voltak. A csapatok az illusztrált lapok mintái szerint készült csákokkal voltak ellátva. Felszerelésükhöz tartozott egy-egy ágyú, két nagykerekű lafettán vontatva mindegyik s csöve annyira hasonlított az Uchatius acélbronz csövéhez, hogy meg kellett tapogatnunk s csak akkor győződöttünk meg, hogy nem a bécsi arzenálban öntötték, hanem Blaskó József könyvkötő műhelyében „pillantotta meg” a napvilágot. Az ágyukat confetti bombákkal töltötték meg s azokkal nyitotta meg a harcot a két ellenséges tábor. De minthogy az aranyozott papírral bevont ágyúcső nagy robbanást nem bírt volna el, hátul petárdákkal pótdörgéseket rögtönöztek. A nagy számban összegyűlt közönség egy pillanat alatt mind talpra állott és a csatater színhelyére vonult, hol élénk tüzelést kezdett a gyalogság, fából készült puskacsöveikbe apró töltényeket illesztve. Az elkecseregett harcban veres paripán gyalog „nyargalt” Kuroki tábornok, kitől japán kommandót hallottunk: Nyedajte sa chlapci, na predek. Banzaj! — Mig fehér ménen vágató ellenfele az orosz Kuropatkin nagy meglepetésünkre magyarul vezényelt: Futo lipisben eleere! A heves tüzelésben mindkét oldalon nagy volt az elesettek száma, kik a porban görcsösen rangatóztak, mígnem apró sörös kocsiakra rakták az egészségügyi csapatok a „halottak és sebesültek” egy részét, a többi, nehogy az utánuk tóduló nép elgázolja, hamarosan felugrott és kerekelt oldott. A nagy derűtséget keltett tűzharc aztán hatalmas dühakodással fejlődött, melyben igazi sebesültek is voltak volna, ha a puskák helyett papirosba csavart szalmacsutakot nem használtak volna támadó fegyverül. Az eredmény a japánok megveretése volt, kik vad futásban iramodtak a fürdő felé. A fegyver-szünet alatt az elemezési train 100 köteg cseresznyét osztott ki a csapatok között, kik bekék időkben polgári állásukra nézve inasok. A fiuk később sörös kancsókkal vonultak a sörházba. Nem tudom, vajjon faszoltak-e sört is, de ha igen, ugy a cseresznye után olyan hascsikarást kaphattak, hogy öröme telhetnek benne a hagai békekonferencia tagjainak. A jól sikerült népmulatságon ott láttuk *Jeszenszky* Alajos apátkanonok urat mint elnököt, *Belák* József, alelnök, *Mazóly* Antal kir. tabjai bíró nejevel, *Kutvaszer* István c. kanonok, *Rasskó* Timót *Kubinyi* Endre, *Kozmovszky* Ödön gyámpénztári ellenőr nejevel, dr. *Szathmáry* István megyei aljegyző, dr. *Tóth* János, *Hevera* János segédlelkész, *Arnold* Bálint, *Unzeitik* József iparosok és másokat. A mulatsá-

got élénk tűzi játék és később tánc fejezte be. A felülfizetéseket térszűke miatt jövő számban hozzuk.

Ünnepély Negyeden. Szent Antal szobrának felszentelése Negyeden f. hó 13-án nagy ünnepséggel történt. A megáldást Holéczy Ignác tallósi plébános a vagsellyei kerület esperese végezte tiz kerületbeli plébános segédkezése mellett. Az ünnepi szentmisét papi segédlettel Kubieza Terenciusz negyedi plébános mondta. A hívek 328 kor. gyűjtötték e célra, s valóban művészileg remek szoborral ajándékozták meg templomukat.

Az érsekújvári kath. kör ma június hó 19-én megnyitó ünnepélyt tart. Műsor: A templomban: 9 órakor ünnepélyes szent mise, celebrálja Fabián János, plébános, c. apát t. kanonok, a kör elnöke. Utána alkalmi szent beszéd, mondja Szőke Kázmér, káplán, a kör titkára. A kör helyiségében: 11 órakor díszgyűlés, melynek pontjai a következők lesznek: 1. Elnöki megnyitó, mondja az egyházi elnök. 2. Díszbeszéd, mondja dr. Ozorai József, a kör világi elnöke. 3. Ebredjetelek költemény, írta Mészáros Ferenc, szavalja Berkesi János, a kör r. tagja. 4. Elnöki zárószó. 5. Hymnus. — Este 8 órakor társasvacsora. Egy teríték ára 2 korona. A kör helyisége a Jankovics-féle házban van a Szechenyi utcában.

Van-e lotusz-virág Csornokon? Kocsner József esperes urtól, volt főgimnaziumi tanár urtól s jeles botanikustól vettük a következő sorokat: T. Szerkesztő ur! A Ny. Sz. 24. sz. „Kirándulás Csornokra” című tárcájában olvastam, hogy a kiránduló növendékek Csornokon lotusz virágot szedtek. Tárca-író egyúttal korrigálja az oszt. m. monarchia munkáinak I. k. 251. l. azon állítását, mintha lotusz virág egyedül Magyarországon N.-Várad mellett találtatnék. Nohát mindkét állítás vastag tévedésen alapszik, mert lotusz virág *Nymphaea lotus* L. Magyarországon sehol sem fordul elő. N.-Várad mellett található (Budapestben is) az u. n. melegvízi tündérike *Nymphaea thermales* DC. Ez N. lotus-nak meztelen alakja; tehát nem valódi lotusz-virág. Csornokon pedig szedtek a növendékek fehér tündériket *Nymphaea albat* M., mely növény nem ritka Nyitra-megyében. Különben ezen növény csornoki lelhelyét Knapp J. t. „*Prodromus Florae comitat. Nitriensis*” című művében már 1865-ben jelzi. Szívesen adóznék Szalakusz 1904. jun. 13. Kocsner József. (Erre nézve az a megjegyzésünk, hogy a tévedés voltaképpen egyik barátunknak lelkiismeretét terhelni, akivel lapunk szerkesztője ezt a *Nymphaea thermalis* a mult nyáron együtt szedgette a nagyváradi püspökfürdőben. S ez a barátunk részt vett a csornoki kiránduláson s azt állította, hogy a csornoki *Nymphaea* azonos a nagyváradival. Most meggyőződöttünk, hogy ez téves, de az eltérés különbségeket oly csekély, hogy csak egymás mellé állítva észlelhető egy kis különbség, miért is nem annyira vastag, mint inkább vékony tévedésnek lehet mondani. Szerk.)

A kisz-ujhelyi kath. kör júniálisa. Vettük a következő sorokat: A kisz-ujhelyi kath. kör és az ottani hitelszövetkezet fáradságot nem ismerő elnöke Szonida Kálmán ep. plébános kezdeményezésére e hó 12-én felejtethetetlen napot szerzett tagjainak, a mennyiben e napon volt megtartva a várva-várt júniális. Előre tudtuk, hogy kedves emlékek fogunk e mulatságból távozni s e reményben nem is csalatkoztunk. Deletán 3 órakor zeneszó mellett, nemzeti zászlónk alatt vonultunk ki a szépen feldíszített szigetre, ahol nemsokára a jókedvű s mosolygó arcú fiatalok megkezdte a táncot. A jókedvű általános volt, annyira, hogy még az öregebbek is a fiatalok közé vegyülve vígan jártak a ropogós csárdást. A jókedvet fokozták a mulatság tartama alatt rendezett tréfásnál tréfásabb játékok. Volt rúdmászás, zsákban futtatás, versenyfutás, lekváros lepény verseny s két ügyes fiú a nagy számban összegyűlt vendégek derűtsége mellett előadott egy tréfás és mindenkit megüvevítő párbeszédet. Az egész mulatság fénypontja az este rendezett és szépen sikerült tűzijáték volt, mely mindenkinek tetszését megnyerte. Fél 11 órakor faklyás menetben zeneszó mellett az egész mulató sokaság bevonult a városba, ahol a „vám vendéglőben” tovább folyt a mulatság egész reggelig. Tekintettel arra, hogy ezen júniális jötevény célra volt rendezve, amennyiben a tisztajövedelem a Mária templom új harangjainak költségeire volt szána, a jó, vallásos kisz-ujhelyi nép itt is kimutatta áldozatkészségét és a Szűz Anya iránti tiszteletét, mert a kötelező beléptidíjon kívül sokan felülfizettek, amiért ez úton

Irodalom.

Acsády története.

XXIX.

(József nádor halála fordulatot idéz elő a politikai fejlődés menetében. A konzervatívok akciójába lépnek. Széchenyi Program-törvényeiben a két párt jobbait egyesíteni akarja. Leinti Kossuthot a politikai vezérkedésről. A liberális frakciók. Deák 1847-ben egy közös programban egyesíti őket és visszavonul.)

1847 nyarán, mint említettem, a pártok már összeállították programjaikat s tisztán megjelölték közeli teendőiket. Ez irányban egyik párt kihívta s másikat, a konzervatívok a liberálisokat.

Úgy látszik, hogy József nádornak, a szabadelvűség addigi támogatójának, 1846 jan. 13-án bekövetkezett halála főképp adott lökést erre. T. i. a király, a míg majd az országgyűlés új nádot választ, József fiát, István főherceget, nevezte ki, magyarországi helytartóvá. Ez a kinevezés általános örömet kellett az országban, kivált a liberális pártban, mivel az volt róla elterjedt vélemény, hogy testestől lelkestől magyar és a szabadelvű eszmék barátja. Azonban csakhamar kiderült, hogy a vélemény igaz ugyan, de az ifjú főherceg, habár egyénileg ez irányban a legjobb akarat lelkesíti, az irányadó helyen nem bír többé oly befolyással, mint a minővel a megboldogult atyja bírt vala. Ebben a körülményben kell keresnünk okát annak, hogy a konzervatívok, egyuttal látván a mozgalmat is, melyet a liberálisok a sajtóban és a társadalmi téren felidéztek s mely már igen erős hullámokat kezdett vetni, nyílt fellépésre határozták el magokat és 1846 novemberében gr. Keglevich Gábor tárnok lakásán formaszerű programot alapítottak meg. A haladás mellett nyilatkoztak, de természetesen legkevésbé sem oly rohamlelésben, mint ahogy azt a liberálisok főbb hangadói sürgették.

Ez a program egységet és erőt adott a pártnak s különben is tekintve a konzervatívok anyagi és erkölcsi hatalmát, ez a határozott fellépésük veszélyt jelentett a szabadelvűekre nézve, annál is inkább, mivel azok között politikai nézetegység egyáltalán nem létezett. Deák, Kossuth, Batthyány Lajos, Teleki László, Eötvös, Szalay sok pontban találkoztak, de nem épen jelentéktelen kérdésekre nézve eltérő véleményök volt. Együtt ugyan egy szabadelvű ellenzékét képeztek, de egyenkint a szabadelvű párt ugyanannyi töredékének voltak tekinthetők. Tekintve pedig egyéniségeiket, szinte megoldhatlan feladatnak látszott csak kissé szabatosabb programot is formulálni, melyhez (pl. a municipalista Kossuth és a centralista Eötvös) e férfiak mindnyájan a hozzájuk szító töredékekkel együtt feltétlenül csatlakozhattak volna. (Szilágyi története IX. 642. l.)

Az ellenzék 1847 márc. havában meg is próbálkozott ezzel, de egyelőre csak odáig jutottak, hogy a konzervatívok további eljárását élénk figyelemmel fogják kísérni s maguktartását az ellenfél további magatartásától tettek függővé.

Közben azonban mindkét párt bizonyos kiváncsi várakozással tekintett Széchenyire, akinek népszerűsége, ha nem is Pesten, de a vidéken, a tiszaszabályozás ügyében kivívott sikere folytán, csaknem egykori magasságát érte el ismét. Tudták, hogy a konzervatívok közé számtani nem lehet; tudták, hogy liberális, de ezeknek is sok módját és eszközt, nevezetesen az ily főbenjáró kérdésekben a tömegek felizgatását, az Auszriához való viszony figyelembe nem vételét, ismételt és nyíltan kárhóztatta. S nem is kellett rá sokaig várni; ő sohasem hallgatott, valahányszor a közügy válságosabb fordulatot vett. Rövid időre rá megjelent legújabb műve, a *Politikai programtörvények* s közkezen forgott. (Falk i. mű 220. l.)

Az „igaz szó” kimondásán kezdi (Gróf Széchenyi István munkái. 1871. Heckenast kiad. III. 259. l.) s elemzi az ellenzék eljárását, mely mindenfelé olyan népszerű. „Távol vagyok ehhez képest — írja — a fiatalabb, a tapasztalatlan vért, vagy a nagy sokaságot amiatt gáncsolni, hogy az ellenzékhez csatlakozik vagy azt pártolja: mert hiszen ezen egyszerű tette által, ne tegyen egyebirant semmit, de egyik, igyek, alügyek, kartyázzon napestig és élje a leghasznosabb here szerepét, sokkal nagyobb polcra vergődik a sokaság s kivált a fiatalabb honi hölgyek kegyében, mint ha legbecsületesebben fáradsa hona körül vagy valami szolgálatban évekig.” (265. l.) Erős, satirikus hang!

Azután erős vágást mér az ellenzék „kis zsarnok frakció”-jára, melytől az ellenzéknek meg kellene szabadulnia. Azonban „habár egyenként négy szem közt másképp nyilatkozik is az ellen-

zék legtöbb tagja, azért, mint a tapasztalás mutatja, collegialiter, kivált népes és főképp karzatos gyűlésben, hol az ellenzék tulsulyal bír, reud szerint az érintett kis fretió legtulszóbbjai döntik el a nap sorsát.” (272. l.)

Majd rátér arra az ismételt témájára, hogy több bizalommal kellene viselkedni a kormány iránt, miután „mindaz, mi tán nem leghelyesebben történik, nem azért történik így, mintha valami rejtett rossz cél volna a dologban, hanem mert bonyodalmaink közt nem oly könnyű, kivált ha több elegendik belé és ily mütétéibe mindnyája még egészen belé nem okult, oly magyar és oly alkotmányos reud- és tápláló-szerket találni ki, mint azt magyar felszíneseink, politikai projectansaink és a dolog csak egy oldalát látók roppant serege könnyűnek gondolni látszik; mostani körülményeink között tehát, mondom: nem kell, sőt nem szabad, hogy a (kis fractio alatt nyögő) magyar ellenzék bármiben is, kivált anticipative, tulsulyra emelkedjek. De minden magyarnak... szoros kötelessége, mindent, mi lélekismerettel és becsülettel nem ellenkező, elkövetni, hogy a magyar ellenzék, *mostanság legalább*, mielőtt a megújult (Apponyi György-) kormánynak még ideje és alkalma sem volt célzatit a magyar nemzet előtt jóformán kiárni, tulsulyra ne emelkedjek.”

Ez művének alapeszméje, melyre folyton és folyton vissza tér. „Szorul a jobb ember keble — írja alább — ha a kormánynak becsületes haladási tendenciáit ismeri s más részről azt is tudja, hogy a konzervatívok jelesbjei szintűgy akarnak nemzeti és alkotmányos vágások között haladni, mint az ellenzék jobbjai, s hogy mégis, dacára ezen olyannyira engesztelő körülménynek, úgy áll az ellenzék tábor a kormánynak átelében, mint Cerberus; az érintett két tábor, sőt tán jobban mondva had pedig egymással szemközt úgy, mint két élével oilló... *miért nem egyesülnek a kormány célzatira a két párt jobbjai*, s pedig ellenőrileg; nagyobb részben azonban, nehogy a haladás eltörpítségék: partolólág, elősegítőleg?” (320. l.)

Mennyi államférfiú előrelátás rejlik Széchenyi ezen óhajában, aki — s erről mindenki meg volt győződve — semmit egyebet nem keresett, csak a haza, csak a nemzet *üdeös* haladásáért buzgalkodott! Ha rá hallgatnánk, akkor talán az alkotmányos korszak később következett volna be, de ha ehhez a lassított menethez szegődnek, hogy nézünk ki ma és velünk együtt a nemzet gerince, az egykori nemesség?

Széchenyi azonban jól tudja, hogy szavának alig lesz fogantatja, hisz a sok szép frázistól már annyira volt megvesztegetve a sokaság, hogy egy ilyen egyenes és a sokaságnak sok rossz tulajdonságát szemérehányó beszéd csak az ellenzékőre izgathatta. Azért, akire ezen lázas állapot miatt a főfelelősséget hárítja, ismét erősen neki fordul Kossuth Lajosnak. Egész fotografiát állít ki róla. Elmondja (302. l.), hogy ime elérkezett immár szereplésének harmadik stádiumába, amidőn mint demagóg fogja a köznépet mindaddig lázítani, míg a Hora és Kloska korát (lázasó oláhok II. József korában) vissza nem varázsolja. (Hivatkozik Kossuthnak a Hetilapban az inémt megjelent „Adó” és „Adózzunk” cikkére.) — Legelőször — Hírlapja útján — a nemességet akarta salakjától megtisztítani s mikor ez nem sikerült, akkor elhittette magával, hogy ezt az osztályt, mint javíthatatlant, egy másikkal kell pótolni és társadalmi ténen indított akciót, felcsapott kereskedőnek és fabrikánsnak; most már kezdi belátni, hogy ezen a téren sem boldogul, neki fogott tehát a népzizgatásnak.

Tény, hogy Kossuth társadalmi akcióját nem kísérte siker. Hiába, egy ember nem érthet mindenhez. Így az általa erőltetett vukovár-fiumei vasutról kisült, hogy „Kossuth tervének elfogadásával a legvitalisabb nemzeti érdekek áldoztatának fel s a tengerpart rövid időre megszűnnek magyar tengerpart lenni”. A védegyelt ellen bizonyult, hogy olyasmit védelmez, ami nincs, s hogy negatív működésével soha nem lesz képes Magyarországon ipart teremteni. A kereskedelmi társaság keletkezése percétől magában hordta az enyészet csíráját. (Szilágyi tört. IX. 574—81. l.)

Majd több pontba foglalja a különbséget, mely közte és Kossuth között fenforog. A többi között ezt mondja: „Én az engesztelésnek, capitacionnak, kölcsönös érdek-kimutatásnak és kibécsítésnek, szóval: a polgári csendes reformnak vagyok fel nem fogott, félreismert, és ekkép egyetemes, vagy legalább a hosszú sőt ősz szalku fiatalág gratiajából kiesett szerencsétlen tanárja; t. Kossuth úr ellenben a meg nem szűnő izgatásnak, fenyegetéseknek, minden alku-kire-

mond hálás köszönetet a rendezőség. Összes bevétel volt 279 kor., kiadás 100 k. A többi a Szűz Anya tiszteletére szerzett új harangok költségeire fordítottak.

Az érsekújvári közkórház 1903-ik évi betegforgalmáról szóló kimutatása érkezett be hozzánk. — A kórházban, mely dr. Hücll Ernő vezetése alatt áll, az egész év folyamán a mult évről kezelés alatt maradt betegekkel együtt 914 személy (köztük 456 nyitramegyei) ápolatott, kiknek nagyobb fele (62.58%) teljesen gyógyulva, s elég nagy része (19.25%) javulva bocsáttatott el a kórházból az év folyamán. Meghalt összesen 67 beteg (7.33%). Az ápolást a Vörös-kereszt egyelet kötelekébe tartozó 6 néne végezte. — A kimutatás végén dr. Hücll több különös, komplikált s legnagyobb részét sikerült köresetet közöl, adja a költségvetést, a mely szerint az évi kiadások összesen 36.299. kor. 28 fillt tettek ki, s végül szól egy Röntgen-készülék beszerzéséről, melynek létesítéséhez eddig Érsekújvár és egyesek adományain kívül nagyban hozzájárult egy e célra rendezett hangverseny, a melyben Küry Klára is fellépett.

Pöstyéni fürdőt a hozzánk érkezett s jún. 14-én lezárt utolsó névjegyzék szerint 2265 vendég látogatta meg ez évben.

A „képviselőház schematismusa” cím alatt érdekes könyvecske került kezünkbe, mely dacára annak, hogy csak száraz választási adatokat tartalmaz felkölti az olvasó figyelmét. Bizony bizony valamit 20 évvel ezelőtt mig meg nem reformáltak, születésénél fogva tagja volt a magyar főrendiháznak olyan, aki 500,000 holdnak a birtokosa és ugyancsak születésénél fogva olyan, akinek tyukszemvágó intézete volt: ehez valami hasonlót látunk a képviselő házban, ha a választók számát tekintjük. Így Zmeskál Zoltán néppárti képviselő kerülete (Bobró) 6143 választót számlál, mig vannak ilyen liliputi választókerületek: Szamosújvár 354 szavazóval; Vizakna 318; Abrudbánya 246; Erzsébetváros 238; Oláhfalva 238; Szék 187; Bereck 135 szavazóval. Tehát ezek választanak összesen 7 képviselőt, holott egy harmadát sem teszik Zmeskál választóinak. Még nagyobb kerület az oláh Karánsebes, ahol 7072 szavazó van, holott összesen 48 olyan kerület van, ahol a választók száma nem éri el az ezeret. Még két abnormis számot találunk a városi kerületek közt s ez Budapest VI. kerület, hol 10956 és VII. kerület, hol meg pláne 12786 szavazó van. — Mindenesetre reformra van itt szükség, mert ilyen aránytalan íjesztő kép semmi esetre sem válik az annyszor hangoztatott jogegyenlőség becsületére.

Olcsó utazás Amerikába. A Cunard-Line-nal kötött állami szerződésnek mégis van valami haszna, és ez abban áll, hogy a többi versenyző társulatok most még inkább leszállították a szállítási díjat és pedig a harmadik osztályon nem egészen 30 forintra. Ezen az áron az Amerikai White-Star (fehér csillag) line szállítja a harmadosztályú utasokat Európából Amerikába. — Ezzel szemben természetesen nem használ a kényszerített ember fogdosás, mert odáig már mindenesetre jutottunk, hogy minden ember azzal a társulattal utazik, a melynek neki tetszik, és mindenkinek felett amerre olcsóbb.

Felvétel a földmives iskolába. A Nyitramegyei Gazdasági Egyesület tudatja a gazdaközönsséggel, hogy a komáromi m. kir. földmüvesiskola 3 állami ösztöndíjas 2 alapítványra és 10 fizetéses helyre, amelyek f. évi október hó 1-én töltenek be, pályázatot hirdet. Pályázati feltételek: 1. ingyenes helyekre csak szegénysorsu földmives ifjak vétetnek fel, ezek díjtalanul nyernek élelmet, lakást, fűtést és világitást, 2. saját költséges tanulók évente 300 koronát tartoznak fizetni előleges félévi részletekben. 3. Felvételhez megkívánatik 17 évet betöltött életkor és erős, egészséges testalkat. Folyamodványok augusztus hó 10 ig uyujtandók be, a komáromi m. kir. földmives iskola igazgatóságához, a földmüvelésügyi miniszterre címezve. Folyamodványokhoz melléklendők 1 keresztlevel, 2. iskolai bizonyítvány, 3. vagyoni állapotról szóló bizonyítvány, vagyontalanság esetén szegénységi bizonyítvány, 4. illetőségi bizonyítvány, 5. orvosi bizonyítvány, 6. erkölcsi bizonyítvány. Bővebb felvilágosítást nyújt a Nyitramegyei Gazdasági Egyesület titkári hivatala.

Eladó cukrászüzlet. A 74 év óta feunálló Pascher-féle cukrászda, mely jelenleg Nyitra legforgalmasabb helyén fekszik, betegség miatt sürgősen eladó. — Bővebbet özv. Pascher-nél Nyitrán.

kesztésnek, a kormányváltás legmerészebb ujjhúzásának, szóval: a már csak hajszálon függő revolutiónak sokak által egekbe emelt, sőt bajtársai által istenített hőse.

„És azért — folytatja tovább — a Haza szent nevére kérem Önt, lépjen le agitációjának azon veszélyteljes teréről, melyre ujabban állott, sőt nemesb érzelméhez fordulva, alázattal esedezzen: mondjon le a politikai vezérségről is általán. Mert Ön, hiszen szavannak, éppen nem arra való. Minthogy roppant eszének és kivált azon különös kitalálási talentumának dacára, melylyel bár mit is bekapatna kivált az ifjúsággal, okos-sága bizony oly parányi, ítélőtehetsége pedig valóban oly szomorítólag kicsi, mihez képest csábításra, előítéletek terjesztésére, izgatásra el van ugyan s pedig nagy mértékben látva mind azon kellekkel, melyek az efféle szerepvitelhez megkivántatnak: amde egyenesen tagadom, hogy csak egyetlen egyikkel is bírna azon qualificatióknak, melyek politikai vezérségre, zavart eszmék rectificatiójára és népek békés utáni boldogítására elkerülhetetlen szükségesek“. (311. l.)

Ez kétségtelenül egyenes és világos szó a maga idején, az előrelátható zavarok és a koraszülött reformok megelőzése tekintetéből; de másrészt a legrosszabbkor mondva, a kedélyekre való csillapító hatás szempontjából. Széchenyi ismét nem találta el a hangot a már lázban lévő közönség észretérítésére, melyet Kossuth bűvös-bájos hangja gyönyörködtetett egyedül. Már pedig ha bármikor a számító ész embere versenyre kel az érzelmek pengetésének mesterével, bizonyos, hogy ő lesz a sokaság előtt vesztes; mert a kevésbé művelt magyar mindig, kivált azonban a reformkorszakban, gyönyörűségét a szép szóban találta.

Összevetve az összes ténykörülményeket, ma Széchenyi szavain semmi igazítani valót nem találunk, nem különösen azon, hogy Kossuth addigi működését három stadiumra osztotta és pozitív alkotásokban sikertelennek mondotta. Amit Ballagi Kossuth működésének első koráról mond, hogy „Kossuthnak inkább tüneményeszerű tehetsége, mint programja; a „Pesti Hirlapnak“ inkább *élesszó-lása*, mint iránya nyerte meg a nemzet zömének tetszését“ (Szilágyi története IX. 517. l.), az mondható a további szerepléséről is: szépen, behizelgően tudott a felmerült tervek mellett beszélni, de már a cselekvés inkább gyenge oldala volt, oly értelemben, mint ahogy fennebb Széchenyitől hallottuk.

A népies szónoklat, a merész fellépés és a vezéri szerep utáni vágy kulcsa működésének és magyarozója népszerűségének az akkori viszonyok között. A szónokló Kossuth, mint Széchenyi mondja, az ő „kitalálási talentumával“: ez a reformkorszak igazi Kossuthja a többi cselekvő hazafi között. Vedd el tőle ezt a tehetséget és szavával mindenben való részvevését s Kossuth nem több, mint Szemere, Rézfort, vagy annyian mások ebben a korszakban. Azért nem egyéb pózolásnál, mikor Acsády ezt mondja róla: „eleinte semmi hajlamot nem érzett a szónoki foglalkozás iránt s csak roppant megerőltetéssel (?) adta rá magát. De mihielyt észrevette, hogy szüksége van a szónoklat ható eszközére, megtanult beszélni (lehet ezt tanulni is?) s ajkáról ellenállhatatlanul folyt a bűvös-bájos beszéd“. (675. l.) Ellenkezéleg. Természetében volt a szónoklás és szerette a népszerűséget.

Azért könyvében — mondhatjuk — a legnagyobb gyöngédtelenséget azzal követte el Széchenyi és Kossuth leggyöngébb oldalát akkor érintette, mikor felszólította, hogy mondjon le a politikai vezérségről, mert nem való arra. — Mintha csak azt mondta volna ezzel, hogy a reform nélküle is meglesz, sőt sokkal jobban lesz meg, mint ha ő kicsi ítélőtehetségével abba folyton beleavatkozik. Hiú embernek nem jó intés ez és valóban nemcsak Kossuth volt másképp meggyőződve magától, de a megmozgatott rétegek is annyira megszokták volt szavát, hogy többé nem nélkülözheték. Kossuth nélkül a sokaság előtt többé politikát csinálni nem lehetett.

Kossuth ennek tudatában, hogy megmutassa Széchenyinek, hogy akcióképes, azon van, hogy

1847 márciusára az ellenzék Pestre hívassék össze konferenciára. A konzervatív programja és Széchenyi kemény szavú könyve után, melyet magára nézve provokációnak tekintett az ellenzék sok hangadója, ez szinte elmaradhatlan volt. Kossuth azonban egymaga nem ment bele a dologba; tudta, hogy az ellenzék többféle frakcióját — az irányadókat — ő egyesíteni nem képes, mivel csak a tömegek szemében volt ő nagy, de a főhangadóknak nem imponált. Négyszemközt ám nem egy ügy gondolkodott róla, mint Széchenyi. Azért e célra Deákot igyekezett mozgásba hozni, ami elég nehezen ment, mivel ez az okos ember, ismerve az ellenzék széthuzását, kudarcotlót tartott.

Am utóljára Deák sem tartotta célszerűnek a felvert ellenzéki közvéleménynek ellene szegülni, akkor ugyanis hamar rástítotték az emberre a hazaáruló címét; s habár ő maga, betegeskedése következtében, nem vett részt a márciusi gyűlésben, a nála Kehidán (Zala m.) előzetesen látogatást tett Kossuthal és Teleki Lászlóval abban állapodott meg, hogy a párt elveire vonatkozólag olyan határozatokat hozzanak, melyek programmszámba menjenek.

A gyűlés meg is tartott, de Deák nem lévén jelen — sokan csak neki hittek, benne bíztak, — a végső elhatározást a júniusi értekezletnek tartották fenn. (Szilágyi története IX. 704. l.) Deáknak csakugyan sikerült megegyeztetnie a fenforgó ellentéteket, kivált a centralistákat és a municipalistákat, amiben Kossuthnak kellett engednie s a jún. 5-ki ellenzéki országos értekezlet előtt felolvasta *Ellenzéki nyilatkozatát* (Aldor i. műve 141. l.), mely felelet volt Széchenyinek s egyúttal az ellenzék végleges programja, melylyel aztán, mint egységes párt, az országgyűlésbe is bement. Ha Széchenyi műve nem jelenik meg, valószínűleg az ellenzéki nyilatkozat sem jön létre, vagy ha létrejön, tartalma bizonyára egészen más lesz vala. És ha Deák nincs, az ellenzéknek nehezen lesz egységes programja; csak hogy előtte most is, mint azelőtt, a legnyakassabb párttag is meghajolt, egyedül ő volt képes elsimítani az ellentéteket.

Az Ellenzéki nyilatkozat úgy formáját, mint tartalmát tekintve, rávall Deák bölcs tapintatára. Beveszi a programba a centralisták elveit és Széchenyi tanait. Ballagi megjegyzése szerint: az akkor még doctrinairnak csúfolt iskola (Eötvösök) 1848-ban megéri, hogy éppen azok viszik át elveit a gyakorlati életbe (Kossuth 1848 márc. 3-iki híres beszédében), akik azelőtt legerősebben ostromolták. (Szilágyi története IX. 649. l.) Egyébiránt: a felelős kormány, a népképviselő, unio, a sajtószabadság, vallásszabadság, közteherviselés, a törvény előtt való egyenlőség, az ősiség eltörlése, az urbéri viszonyok szabályozása a Nyilatkozat főbb pontjai. Az osztrák tartományokhoz való viszony tekintetében azon óhajának ad kifejezést, vajna azok is az alkotmányos nemzetek sorába lépnének.

Egy kérdésről azonban megfeledeztek, ami Széchenyi főgondalmát képezte: vajjon érett-e már mindezekre a nemzet? A rendkívül felizgatott közvélemény mellett természetesen mindenkit magával ragadtak az események s csak az egy Széchenyi mert szembeszállni az áramlattal. A higgadtabbakat csak az menti, hogy a programot a jövő számára állították fel, de senkinek még csak sejtelve sem volt arról, hogy az esetleg egy éven belül meg is valósulhatna.

Jellemző különben az akkori állapotokra Deák további viselkedése, amint arra Beöthy Ákos, Beöthy Ödön akkori híres bihari követ fia, figyelmeztet. Ahogy a dolgok 1847-ben megindultak — úgymond — és az ellenzéki akció megkezdődött, mi sem lett volna természetesebb, mint hogy a vezérletet Deák vegye át, hogy a programot, melyet készített, maga hajtsa végre. Ez azonban nem történt meg és azon sajtószertű jelenséggel állunk szemben, hogy Deák, amint művét elkészítette, ismét letűnt az események színpadáról, hazament Kehidára. A politikai mozgalmakban nem vett részt, a követséget a közeli országgyűlésre nem fogadta el. Az embereket, egyik nyilatkozata szerint, teljesen lerészegedetteknek nézte,

akikkel okosan beszélni nem lehet. (A magyar államiság fejlődése II. 389. l.) Mintha ugyanezt már Széchenyi Politikai programtöredékeiben is hallottuk volna!

Igy nézett ki nálunk 1847-ben a politikai élet, midőn V. Ferdinánd nov. 12-re országgyűlést hirdetett.
Dr. Dudek János.

CSARNOK

Az elefánthi pásokok.

Közlő: Mittuch József.

Barecsay lelkes örömmel fogadta a fiatal pások költő verseit s látva bennök a nagy reményekre jogosító költői lelket, további munkálkodásra lelkesítette, de egyúttal őszinte utasításokkal szolgált neki, melyek Ányos költészetének további fejlődésére maradandó hatással voltak.

Midőn Nagyszombatból Budára vitték az egyetemet, ez a magyar nemzetes törekvéseknek nagy tápot adott, a szétszórta élő néhány magyar író és költő, kik a nemzeti nyelv és szellem ápolását lelkesen művelték, eddig legfeljebb ha írás útján érintkeztek egymással, midőn azonban Budára került, az egyetem az ott tartózkodó írók egy kört szerveztek, melybe Ányos is — ki az egyetemen együtt Budára jutott — tartozott.

Összejövetelüket rendszeren a pesti pások könyvtártermében tartották. Elképzelhetni Ányosnak boldogságát, hogy olyan helyre került, hol szellemi bajtársaival folyton érintkezve, azoktól lelkesítve, azok utmutatásai nyomán haladva kedvelt Muzsájának szívvel-lélekkel áldozhatott.

Társai szerették a borongó lelkű, fiatal poetát, ki napról-napra izmosodott, tökéletesedett eszmékben és írásban.

Ezen időbe esik pappá való szenteltetése is, mely után 1781-ben Elefánthra küldetett. Ennél nagyobb csapás nem érthette Ányost! Kiszakították azon körből, melyhez szíve-lelke forrott, ábrándjai, álmai megsemmisültek — zokogva, sajnó lélekkel hagyta oda Budát, hogy Elefánthon, az író társaitól annyira elszigetelt helyen önmagába fojtassa keble-szíve nyomasztó keserveit.

Minthogy ide való áthelyezése teljesen váratlanul történt, azért az mindenféle magyarázatokra nyújtott alkalmat, mely találgatások melyen belenyulnak teljes életébe. Legerősebben tartotta magát azon nézet, hogy Ányost büntetésből helyezték Elefánthra, hogy itt elhagyatottságában levezelje mindenféle bűneit. Mondják dacból lépett a pások közé, azért hivatást sem érzett magában e terhes pályára s nem is élt állásának megfelelő életet; utóbb megismerkedett valami leánnyal, szerelmes lett s hogy mindezekről alkalma legyen megfeledezni, Elefánthra küldték a valódi remete klastromba.

Bárhogyan is volt s bármi okból történt legyen Elefánthra való áthelyeztetése, vessünk számot előbb az akkori idők viszonyaival, Ányos életével, lelkületével s aztán dobjunk követ a régen porladó szegény pások költőre — ha megérdemli.

Hogy atyja iránti dacból rászánta volna magát a pásokrendbe való lépésre, el nem fogadhatónak látszik már azon okból is, hogy — ha tényleg dac vezényelte a szigorú rendbe — a noviciátusi év nehéz, terhes feladatai ugyancsak kipusztították volna a gyermekes dac összes csíráit, ha csak igazi hivatás nem nyomta volna

Első cs. és kir. osztrák-magyar kizárólag szabad. viharmentes

HOMLOKZAT-FESTÉK-GYÁR

Kronsteiner Károly Bécs III., Hauptstr. 120.

saját házában.

Kívánatra ingyen próba, mintakönyv prospektus.

Kronsteiner-féle új zománc. Homlokzat-festéke hatós. Véde.

Ötven különböző minta, vízzel keverhető, mosható, viharmentes, tűzálló, zománcozott, csak egyszerű mázolás. Jobb, mint az olajfesték. Évek során szállítja cs. és kir. uradalmak, katonai- és civilintézeteknek, vasutaknak stb. Minden résztvevő kiállításon első díjjal jutalmazva. Legolesőbb festék homlokzatokra, belterületre, különösen iskolák, kórházak, templomok, kaszárnyákhoz stb és mindenféle más tárgyhoz. Egy negyzetméter ára 2 1/2 kr. Meglepő eredmény. Homlokzat-festék, viharmentes, mészből oldható, 49 minta olajfestékkel azonos. Klg.r.ja 12 kr.-tól följebb. 9-15

kezébe a pálosok kilincset, mely mögött nem tunyaság, semmittevés s egyéb hasonlók vártak az ifjút, hanem azon szigorú, rideg szabályzatok, melyek valódi remeterendé változtatták a pálosrendet.

Sokkal valószínűbbnek látszik, hogy Anyos követve lelke sugallatát lépett a pálosrendbe, melynek esőndje, magánya megfelelt ábrázásra hajló lelkületének. Azonkívül a pápai iskolákban színről-színre láthatta a pálos barátokat, látta azoknak nyugodt, boldog életét, kik tanulóik előtt kitárták lelkük világát, — látta, hogy nemes, főrangú ifjak magukra öltik a rend egyszerű, fehér ruháját, mely közbecsülésben, szeretetben állott mindenfelé, — látta, hogy hatalmas urak fölkarolták a fehér barátokat, — hallotta, hogy Zsigmond, Lajos, Matyas király s legutóbb Mária Terezia milyen igazi szeretettel ragaszkodtak a rendhez, — csoda-e aztán, hogy a fogékony lelkű, ambiciozus fiu agyában megszülemlett a serkentő vágy, hogy ő is lépjen azon rendbe, mely az ő lelkületének is annyira megfelel?

A másik vád, hogy megbíllent a lelki egyensulya, hogy daczára a pálos ruhának, melyet magára öltött — szerelmes volt. Targyilagosan véve a dolgot ebben vádat nem igen találhatunk. Sokan védelmezik, tagadják, hogy így volt volna, de minek is tagadni, ha ő maga beismeri!

Egyébként olyan világraszóló bűnnek mondható, hogy az ő keblében is földobogott az emberi szív? Ember volt, mint bárki más, csapongó melázó szelleme hajszolt egy ideált, mely gondolatának röpkéségét, szavának érzelmét, szívének igező, ábrándos világot teremtett — s hajszolásá-

ban — mondjuk — ráakadt az eszményre, mely lelkesítette elélelt kedélyét, mely finom érzésű költői lelkét ábrándok honába riugatta, hogy annak behatása alatt epedő szíve elzengje búbajos, panaszos dalát. Hisz a legnagyobb költők életében ott találjuk az élő, vagy a képzelt ideált s ezek, bátran mondhatni — megalapították világra szóló híruket. Dante, Petrarca, Milton s a többi szellemóriás ezen igező búbajtól serkentve, megírták műveiket, melyekben bámulva gyönyörködő a késő utókor.

Hát miért vegyük rossz néven a fiatal, költő Anyostól, hogy belefészkelte magát az ő lelkébe is ama érzelem, mely keményebb, ridegebb szíveket is hatalmába ejtett? Vagy talán büntül róhatjuk fel neki, hogy a rend szigorú, rideg szabályzatai ki nem irtották szívéből az észrevétlenül felesírázott érzelmeket? Talán erőszakos kézzel kitéphette volna a szerelem legelső csiráit, de akkor önszívének hóhérjává válik. Elhallgatott volna az oly sokszor dalra nyíló ajk, az érzellemmel együtt kiszakgatta volna magát az életet is gyöngé szívéből, csakis azért, hogy szétmarcangolt szívének utolsó csepp vérével is odairja a papírfoszálányra összeomló lelkének legutolsó sóhaját: Chloe! (Ez az okoskodás valeat, quantum valere potest! Szerk.)

Telefon.

S. Helyben. Ilyenek közvetítésével elvből nem foglalkozunk. Ha ezt megkezdendők közölni, akkor hossza vége nem volna a hasontárgyú hirdetéseknek. Már másokat is mellőztünk, s így önnel szemben sem tehetünk kivételt, különben következetlenek volnánk.

M. kir. nyitrai 14. honvéd gyalogezred.

2106./kb. szám.

Hirdetmény.

A nyitrai állomáson elhelyezett honvédsapatok részére 1904. évi szeptember hó 1-től 1905. évi augusztus hó 31-ig terjedő egy évre szükséges széna, alom és ágy-szalma, kemény tűzifa és kőszén biztosítása iránti versenytárgyalás folyó évi július hó 4-én délelőtt 10 órakor a m. kir. nyitrai 14. honvéd gyalogezred kezelő tiszti iroda helyiségében (József főherceg laktanya) fog megtartatni, hol is a m. kir. pozsonyi IV. honvédkerületi parancsnokság által ez ügyben kiadott „Szállítási feltételek füzeté” és hirdetmény naponta délelőtt 9-től 12-ig betekinthező.

Nyitra, 1904. évi június hó 17-én.

Ezredparancsnokság.

Kitanult bogárnarmester (kerékgyártó)

23 éves, nős, gyermektelen, beszél magyarul, tótul és németül, valamely uradalomban mint ilyen alkalmazást keres. Felvétele esetén azonnal is munkába állhat. — Szives megkezesések az alulírothoz küldendők:

Silhavy János,

Nyitra, Vikárius-utca 7. szám.

Kérjen mindenki

saját érdekében

Valódi Kathreiner-féle Kneipp-maláta kávé

csak oly csomagokban, a melyek a Kneipp páter védjegyét és a Kathreiner nevet viselik, és kerülje gondosan a silány utánzatok elfogadását.

Mc. GORMICK HARVESTING MACHINE COMPANY

(Chicagói aratógépgyár.)

KNECHT J. E., igazgató.

Budapest, V. Váci-út 30.

Katalógusok ingyen és térmentve.

Felvilágosítással készítségű szövegünk

Gyártmányok: Kéveköttőgép, „Daisy” marokrakó aratógép, fűkaszalógép, szénagyűjtő gereblye és „Manila” kéveköttőfonal gyártmányai.

Évi gyártmány 362,000 gép.

Képviselő: Verő Sándor úr.

FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

A LEGJOBB GYÁRTMÁNY!
TESSÉK PRÓBÁT TENNI!

LEGJOBB PADLÓ-LAKK
WEYRAUCH CHR. ÉS TÁRSA
szagtalan és gyorsan száradó
tükörfényes
PADLÓ-FÉNYMÁZA

Tartósságával minden más gyárt-
mányt jóval felülmúl. Ugyan e gyár

BOROSTYÁN PADLÓ-LAKKJA,

mely minden színben, a legolcsóbb áron
kapható 3-10

CSEERNYÁK ISTVÁN FIA
fűszer, csemege, festék, ásványvíz és borkereskedőnél
NYITRÁN.

Vidéki megrendelések ingyen csomagolással
legpontosabban és gyorsan teljesítettek.

Előzetes jelentés.

Folyó év augusztus hó elején nyílik meg
Nyitrán, Szent-András-domb 6. sz. házban

VEREBÉLY GÉZA

KÉZMU-, FEHÉRNEMŰ-, NŐI-, URI-
DIVAT-, RÖVID- ÉS SZÖVÖTTÁRÚ
ÜZLETE.

Legdivatosabb és elsőrangú gyártmányok.

Legolcsóbb szabott árak:
a kereskedelmi tisztesség alapja.

Ugyanott két keresztény, tisztességes
házból való, 4 középiskolát végzett
fiatalember, vétetik fel gyakornoknak.
Ajánlatok f. évi június hó végeig,
Budapest, V. Sas-utca 19. intézendők.

Szolid és pontos kiszolgálás!!

GOMBÁRIK ISTVÁN

uri és női fodrász

Nyitrán, Tóth Vilmos-utca 15. sz.

Ajánlja a mai kor igényeinek teljesen megfe-
lelő s „hygienikusan” berendezett

DISZES URI- ÉS NŐI-
FODRÁSZTERMÉT.

Végez mindennemű e szakmába vágó uri
és női hajmunkát, úgymint hajfestést, frizet-
teket, frufrukat, egész és fél parókákat, hajfona-
tokat minden színben; továbbá női fésülést
a legújabb divat szerint, nappali, estélyi, bál-,
menyasszonyi és fényképfelvételekhez alkalmas
frizurákat, haj- és szakallfestést, úgyszin-
tén tyukszemvágást jutányos árban.

Vesz vágott és kifésült haját.

Előfizetéseket üzleten kívül is elfogad.

Hölgyeknek külön bejárat a kapu alatt jobbra.

Szolid és pontos kiszolgálás!!

HIRDETME NYEK a „Nyitramegyei Szemle”
részére jutányosan felvé-
tetnek a kiadóhivatalban Nyitrán, Papnevelde-u.

HIRDETME NY

Privigyén (Nyitra m.) a
főtéren egy új üzlethe-
lyiség 2 szép lakószobá-
val, konyha-, éléskamra-
és raktárral folyó évi
október 1-én kiadó.

Az összes helyiségek tisztán égetett
téglából szolidan épültek és szárazak.

Bővebbet megtudni özv.
Rissák Anna úrnőnél Tre-
bosztón (Turóc megye)
u. p. Turóc-Szt.-Márton.

WEIGL ANTAL PAPI ÉS POLGÁRI SZABÓ NYITRÁN.

Ajánlja jól berendezett legfino-
mabb bel- és külföldi szövetek-
ből álló raktárát, — valamint

férfiszabó-műhelyét,

melyben úgy egyházi, mint világi urak számára mindennemű ruhát,
úgymint téli és nyári öltözeteket, felöltöket, reverendákat, cimá-
dákat, mucetumokat, biretumokat stb. izlésesen és pontosan készít.

*** Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl. ***

SZUPERFOSZFÁTOT,

Stassfurti káinitot

szavatolt 12.4% tiszta káli = 23-24% kén-
savas káli tartalommal,

Stassfurti kálitrágyasót

szavatolt 40% tiszta káli = 74-76% kén-
savas káli tartalommal,

Kovasavas kálit

(dohánytrágyázásra), továbbá

mindennemű egyéb műtrágyaféléket, azonkívül

Rézgálicot (98-99%)

elismert kitűnő minőségben legolcsóbban szállít a

„HUNGÁRIA” műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.